

**Энэтхэг улсад 10 жил бурханы ном үзэж буяны мөр хөөхөөр явсан хүү
Д.Гангабаатар, түүний найз Х.Дэлэг нарт зориулмуу**

Хамаг бүгдээр чамайг
Харааж нулимж байвч, тэнгэр шиг бай!
Хамгийн сайн хүмүүс гэж
Хашгирч ерөөж байвч, тэнгэр шиг бай!

Тэвчээр барагдаж, нөхөд чинь орхивч
Тэнгэр шигбай, мөнхөд амгалан...
Тэргэнд суулгаж, алтан титэм өмсгөвч
Тэнгэр шиг бай, юу ч болоогүй юм шиг...
Хамгийн хайртай хүн чинь хаяж одсон ч
Хан тэнгэр нурчхаагүй цагт, бүү зов!
Гүтгэж, доромжилж бахаа ганц хангавч
Гүн тэнгэр хэмхрээгүй цагт, бүү ай!
Өвчин зовлонд нэрвэгдэж, тартагтаа тулавч
Өнө мөнхийн тэнгэр шиг бай, чи ялна
Өрөөл бусдад тоогдохоо байж, мартагдавч
Өндөр тэнгэр дээр чинь цэлийж буйг бүү март!
Яг л амьдрал чинь дуусаж, явах замгүй болсон ч
Яадгаан алдалгүй хүлээ, тэнгэр шиг бай!
Яруухан санаа мөхөсдөж, хулгай зэлгийд өртсөн ч
Ядмагхан амьтдыг бүү тоо, тэнгэр шиг бай
Олз омог чамд үүдээ хаасан ч тэнгэр шиг бай
Олон түмэн нүүрээ буруулсан ч тэнгэр шиг бай
Одод гялалзаж, наран саран ээлжлэх цагт
Орчлон дээр аавын хүү шантрах ёсгүй!...
Уур омог урин мунхгийг мартаж, тэнгэр шиг бай
Уйтан хорвоогоос илүү гарч, жигүүрээ дэлгэ...
Цөхрөл чамайг багалзуурдаж, целийн чоно шиг болгосон ч

Цөс ихтэй хүний үр гэдгээн бүү мартаарай!...

Цорын ганц хүү минь, бас охид минь, хүүхдүүд минь
Цохолж ирэх үйлийн үрээс бүү зугт, бүү ай!...
Хувь заяатай ямагт эвлэрч, тэвчээртэй бай...
Хуучин цагийн мэргэд хүлээж сурсан юм шүү!...
Орох оронгүй болсон цагтаа орчлонг бүхэлд нь олно, чи!
Онцлох нөхөргүй болсон цагтаа, хүнийг бас ойлгоно чи!
Аз жаргал ирнэ гэвч, удалгүй алга болдог юм
Аюул зовлон тохионо гэвч, төдөлгүй арилдаг юм ...
Жамаараа ертөнцөд юм бүхэн өдөр, шөнө шиг ээлжилнэ
Жаргал зовлонгийн алинд ч, мөнх тэнгэр шиг бай!...
Атаатан түмэндээ мууг үйлдэвч, хариуд нь сайныг бүтээ .
Ариун сэтгэлийн нугад буяны цэцэгс дэлгэрдэг юм ...
Ямагт чиний зөв байх албагүй, сайтар тунгаа
Ярьж хэлэх, хөдлөх бүхнээ өөрөө хяна, сэтгэ
Хүсэл бүхэн биелэх албагүй, чандалж хорь,
Хүрэхийн эцэсгүй тэнгэр шиг бай, үнэнийг тэмтэр!...
Юм бүхэнд өөрийн цаг буй, сөрөөд нэмэргүй
Юлд атгасан хүн тулаанд хэрэгтэй, хуриманд нэмэргүй
Нохой болохоос нь өмнө гөлгийг хазаж хэмлэдэг юм...
Ноён болохоос нь өмнө хөвгүүнийг басаж доромжилдог юм
Самуун дэгдээгчид үйлээн тайван хийг
Сандарч тэвдэх хэрэггүй тэнгэр шиг бай!
Салхи цагаан болохоор бүхнийг хийсгэдэг юм
Саваагүй амьтдын зиндаанд бүү уна!...
Эрх мэдэлтэй хүн хилэнц нүглээс зайлахгүй
Эд баялагтай хүн хүсэл шуналаас хагацахгүй
Ертөнцийн бүх юм хэмжээтэйг бүү март
Ер цагаа болохоор хүмхийн тоос шиг сарнина
Энгийн хүн ардад ээлтэй бай, хайртай бай

Элдэв бусармаг явдалд бүү орооцолд!...
Үнэтэй цайтай бүхнээ бусдад өгч сур, бүү харамс
Үүрд оршихгүйн учир тус болох үйл бүтээ!...
Гаднаан ямагт бусдаас доорд бай, даруу бай
Гайхуулах хэрэггүй, дотроон тэнгэр мэт агуу бай!
Үг яриа хэрэггүй газарт харцаараа өгүүлж сур,
Үнэн худлыг ялгах аргагүй цагт бурхандаа залбир!
Өнөөдөр чамайг маргааш бусдыг хуурах хүмүүст
Өөр шигээ бүү итгэ, мөрийг хөөж чигийг барь!...
Хүү минь, хамгийн эцэст хэлэхэд нохой явдлыг дээдэл
Хүлцэн тэвчихээс илүү гавьяаг би мэдэхгүй!...

Залуус дvv нартаа хvргэх швлэг

Үзээд өнгөрөх амьдралыг мөнхийн юм шиг бодож
Үдлээд буцах хорвоог vүрдийн юм шиг сэтгэж
Залуу идэр насаа хөгшрөхгvй юм шиг санаж
Замба тивийн элгэн дээр туйлж яваа дvv минь!

Өнгө алаг энэ хорвоо дээр
Өөрийн сайндаа чи төрөөгvй
Өдөр өдрийн нарыг vзэж, тэнгэрийг харах
Өндөр их тавилан хайрласан аав ээждээ баярла!
Үдшийн цэнгээний газар согтуу юм шиг дарвиж
Үеийн хонгор бvсгvйтэй мансууран цэнгэж явахад
Насан буурал ээж чинь vнээний дэлэн шувтарч
Намрын хvйтэн шөнө, зэлэн дээр жихvвцэж суугаа
Амтат бяслаг, хуруу зузаан өрмийг нь
Амьхандаа чамд л хадгалж, замын унаа хвлээнэ
Өр авлага нэхэхгvй эхийн сэтгэлийг хvвхнvүд орлохгvй ээ!

Өвөл болохоос урьтаж ээждээ нэг очоорой
Эгмийн чинь яс хугарахад аавын тань цээж өвдөж
Эдгэртэл нь адилхан шархтай явдаг шvv
Ширхэг ширхгээр цайсан вс нь чамайг хвлээсэн хоногийн тоо
Шинэ цаснаас урьтаж аавдаа нэг очоорой!
Өвлийн шөнө талд яваа аавыгаа ve ve бодоорой
Өөрөө чи дулаан хөнжилд хэвтэж буйдаа гэмшээрэй
Зуун олон хоног хөдөлж, олж хураасан бvхнээ
Зарж vрж бөөн бөөнөөр нь чамд л харамгvй илгээх юм
Зоогийн газар чи тvvнийг нь шар айраг болгож
Зовж амьдарсан эцгийнхээ хөлсийг нь уух хэрэггvй ээ
Энд чи буруудаж явахад эцгийн тань нэр доргино
Эрдэнэт буурлаа хайрлаагvй бол эх орноо хайрлах ч юу л бол
Амьдралынхаа туршид хайрлаж явах аав гэдэг хvн
Алтан нар шиг ганцхан шvv
Vр хvvхэд төрлөө гэж баярлаж явах цагтаа
Vс нь буурал өтгөсийг хаа нэгтээ нутаглуулж буйг санаарай
Хоног өдрvvдийг жаргалтай vдлээ ч дvv минь
Хорвоогийн юм бvхэнд эцэс буйг санаарай
Орчлонгийн шуугиан амьтан хvний хэл ам
Орон хотын утаа унирааас холдож
Аян замын тоосоо гvвээд
Аавынхаа гэрийн босгыг алхаж нэг vзээрэй
Эргэнэгийн тэндээс хувин сав хангинуулж
Ээж чинь хvv минь, гэсээр босч ирнэ
Амсар дvvрэн цайтай гангар шаазангаа алдаж
Азай буурал хөгшин яахаа мэдэхгvй сандчина
Аав чинь гэрийн хойморт Алтайн уул шиг ханхайж
Аливаа нэгэнд барьц алдахгvй уужуу тайван сууна
Манан нэвтлэх одоо шиг нvд гялалзаж
Малгайгаа өмсөн нударгаа засаж, ирж vнсvллэхийг чинь хвлээнэ

Төрсөн гэр чинь дулаан галын илчинд нозоорч
Төгөлдөр орчлонгийн диваажин эцгийн гэр болохыг мэдэрнэ
Морьд үүрсэх хээр талдаа аргалын утаа үнэрлэж
Модон тагштай өрөм идэж, ээжийнхээ гараас цай ууна
Тансаг сайхныг бишрэн орчлон ертөнцөөр хэрэн явлаа ч
Тал нутагт наран мандаж, гэрийн цэнхэр утаа суунаглан
Хуйлран давхих зээрийн сүрэг толгод дамжихаас илүү сайхныг
Хурмастын доор үзээгвйгээ мэдэрнэ чи!
Моод хөөсөн хотын ганган хүүхнээс илүүгээр чи
Монгол дээлтэй хөдөөгийн бор бүсгвйг хайрлана!
Өвгөн хорвоод зуун жил амьдрахгвй ч хогшил хураагчаас
Өвлийн шөнө моддыг өрөвддөг аавыгаа илүү ойлгоно чи!
Харь холын шуугиант хот, неоны гэрэл, машины чимээнээс
Харгуй зам, булаг шанд, хоттой хонио илүү ойлгоно чи!
Ухаан балартам тачигнасан эстрад хөгжмийн чимээнээс илүү
Учирлаж аргадсан ардын дуундаа дасна чи!
Дээдийн номтой мэргэдийг эрж дэлхийгээр тэнэх хэрэггвй
Дэргэдээ байгаа суут ухаантныг дэндүү ойшоолгвй явснаа бод!
Ариун үнэн, зовлон бэрх, хайр ухааны
Амин голд нэвтэрсэн мэргэд-аав ээж хоёр тань юм шүү!
Амьдрал тэднийг гүн ухаанд сургаж
Адгийн муу амьтныг ч өршөөх, аугаа их сэтгэлтэй болгожээ
Ачит ээждээ алчуур аваачих хэрэггвй
Аавдаа шил юм өгөх хэрэггвй
Айлын хүүхэд хуурах хэдэн чихэр ч хэрэггвй
Аль алинаар нь тэд дутаагвй
Эрт цагт гэрээсээ гарсан өөрийгөө л
Ээж аав хоёртоо хүргэж өг
Эрийн цээнд хүрсэн чамайг харахаас илүү
Эрхэм бэлэг хөгшцүүлд үгвй ээ!
Учир мэдэхгвй нялх багадаа ч

Ухаан суусан идэр насандаа ч
Уул овоо шиг юмыг ах нь
Улс амьтанд амлаж явлаа
Асарч тэтгэсэн ээж аавынхаа
Ачийг нэг мөсөн хариулж
Амттаныг идүүлж, өнгөтнийг өмсгөж
Алтан аяганаас уулгахын дайтай
Андуурч эндүүрч явлаа
Одоо л нэг ээж аавыгаа жаргаая гэтэл
Орчлонгийн тоглоом даанч хатуу
Алба ажлын эрхээр алс газар одоод
Аян замыг хороосоор яаран яарсаар ирэхэд
Аав минь энэ хорвоогоос явчихсан байлаа
Хvвтэйгээ л нэг уулзмаар байна даа, гэж ээжид минь хэлсэн гэдэг!
Хvслийн сvүлч нь ганцхан энэ л байсан юм шvв!
Чи зэмлэл хvлээж, зэргийн нөхдөдөө орхигдож болно
Чи зээрийн янзага шиг хөөрхөн бvсгvйдээ хаягдаж болно
Харин аав ээж чинь сэрvвн тунгалаг байж
Харьж ирэхийг чинь хvлээхээс илvв жаргалыг
Хамаг орчлонгоос хайж эрэвч олдохгvй
Алдааг минь та нар бvв давтацгаа!
Аав ээжийгээ амьдад нь амжиж баярлуулцгаа!
Алтан дэлхийд vнээс илvв гавьяаг ах нь мэдэхгvй
Vзээд өнгөрөх амьдралыг мөнхийн юм шиг бодож
Vдлээд буцах хорвоог vүрдийн юм шиг сэтгэж
Залуу идэр насаа хөгшрөхгvй юм шиг санаж
Замба тивийн элгэн дээр туйлж яваа дvв минь!
Өнгө алаг энэ хорвоо дээр
Өөрийн сайндаа чи төрөөгvй
Өдөр өдрийн нарыг vзэж, тэнгэрийг харах
Өндөр их тавилан хайрласан аав ээждээ баярла!

АМЬДДАА БИЕ БИЕЭ ХАЙРЛА, ХҮМҮҮС ЭЭ!

Амьддаа бие биеэ хайрла хүмүүс ээ
Алив сайхнаа бусдаас битгий харамла!
Хэрэггүй үгийн зэвээр зүрхийг минь бүү шархлуул,
Хэн нэгийгээ харанхуй нүх рүү битгий түлх!
Архинд орсон нэгийгээ шоолж бүү инээ,
Аяа, чиний аав чинь ч байж мэднэ шүү!
Амжиж, чи өөрөө алдрын зэрэгт хүрсэн бол
Аз жаргалын хаалгыг бусдадаа нээж өг,
Ачийг чинь тэд бүү мартаг!
Ганц сайхан үгээр дутаж яваа хүнд
Гарцаагүй түүнийг нь олж хэл!
Гадаа нартай ч, гэрт хүйтэн өдөр
Газар дээр нэг бус удаа тохиолдоно
Чамд дурласан сайхан хөвгүүнийг
Чанга хатуу үгээр битгий гомдоо, бүсгүй минь
Чамайг хайрласных нь хариуд хайрла,
Чамаас сайхан хүүхэнд ч дурлаж болох шүү
Бидний амьдрал ав адилхан,
Бидний хоолой дээр үг хүртэл нэг янзаар зангирч
Бидний хацар дээр нулимс хүртэл нэг янзаар бөмбөрч
Бидний зам дээр ав адилхан учрал тохиолдоно
Бүсгүйн доголлон нулимсыг асуулгүйгээр арчиж өг,
Бүдэрч унасан хүүхдийг дээр өргөн аргад!
Өнөөдөр чи инээж, нөгөөдөх нь уйлдаг ч,
Өөр нэг өдөр чи гуньж, цаадахь чинь дуулна
Өлгий, авс хоёрыг хүн бүхэн дамждаг болохоор
Өөр юу ч хэрэггүй, бие биеэ л хайрла!
Өргөн хорвоод хүн хайраар л дутаж болохгүй!

Аз жаргалыг би, хүний сэтгэлийн галаар төсөөлдөг болохоор
Алтан нар гэрлээ бидэнд ав адилхан хайрладаг болохоор
Амьд явахыг би бусдад хайраа түгээхийн нэр гэж бодном
Аз жаргалыг би бусдаас хайр хүлээхийн нэр гэж ойлгоном.

ЯАХ ЮМ БЭ

I

Шаналахгүй юм бол сэтгэл зүрхээр яах юм
Шартахгүй юм бол хатуу архиар яах юм
Цэнгэхгүй юм бол гоо охидоор яах юм
Цэцэглэхгүй юм бол гоё моносоор яах юм
Анхилахгүй юм бол ум зандангаар яах юм
Амраглахгүй юм бол уяхан охидоор яах юм
Үнсэхгүй юм бол ягаахан уруулаар яах юм
Үгүйлэхгүй юм бол ялдамхан харцаар яах юм
Уйлахгүй юм бол усан нулимсаар яах юм
Уулзахгүй юм бол гүн уйтгараар яах юм
Тэврэхгүй юм бол хоёр гараар яах юм
Тэвчээргүй юм бол хайр сэтгэлээр яах юм
Тоглохгүй юм бол хаш шатраар яах юм
Тоосрохгүй юм бол харгуй замаар яах юм
Дэгдэхгүй юм бол туулайн бүжингээр яах юм
Дэврэхгүй юм бол залуу насаар яах юм
Ургахгүй юм бол амууны үрээр яах юм
Урсахгүй юм бол гол усаар яах юм
Хашихгүй юм бол эрэг байгаад яах юм
Хашрахгүй юм бол алдаж, оноод яах юм
Шаргихгүй юм бол намрын тариагаар яах юм
Шатахгүй юм бол найраг шүлгээр яах юм

II

Ган тайлахгүй юм бол хур бороогоор яах юм
Газар хороохгүй юм бол хүлэг мориор яах юм
Ааруул даахгүй юм бол араа шүдээр яах юм
Авгай тоохгүй юм бол харцуул хүүгээр яах юм
Буруу номтон юм бол эрдэм заагаад яах юм
Буян хийхгүй юм бол амьд яваад яах юм
Цас будрахгүй юм бол өвөл байгаад ч яах юм
Цаг хожихгүй юм бол эрдэмтэн гээд яах юм
Ээжийгээ дээдлэхгүй юм бол толгой байгаад яах юм
Эх орноо хайрлахгүй юм бол иргэн байгаад яах юм
Ард түмнээ хүндлэхгүй юм ухаантай байгаад яах юм
Ах дүүсээ тэтгэхгүй юм бол төрөл байгаад яах юм
Итгэж залбирахгүй юм бол бурхан шүтээд яах юм
Инээж хөхрөхгүй юм бол амьд яваад яах юм
Гол горхи хоржигнохгүй юм бол хавар ирээд яах юм
Гоё цэцэг дэлбээлэхгүй юм бол зун болоод яах юм
Алсаас гялалзахгүй юм бол одод байгаад яах юм
Алтарсан навчис хийсэхгүй юм бол намар байгаад яах юм
Урдаас харж чадахгүй юм бол ирээдүйг дуудаад яах юм
Уймраа чавганц шиг юм бол залуу насаар ч яах юм
Уянгалан дуулахгүй юм бол хоолой заяагаад ч яах юм
Учирлаж сурахгүй юм бол хэлтэй байгаад ч яах юм

III

Саран наран үгүй юм бол тэнгэр цэлийгээд ч яах юм

Саруул ухаан үгүй юм бол тэнхээтэй хүнээр ч яах юм
Хавар, намар үгүй юм бол өвөл зунаар ч яах юм
Харанхуй шөнө үгүй юм бол гэгээн өдрөөр ч яах юм
Авъяас билэг үгүй юм бол яруу найрагчаар ч яах юм
Авах гээх нь үгүй юм бол судар номоор ч яах юм
Хортой дайсан үгүй юм бол буу сумаар ч яах юм
Ховор эрдэнэ үгүй юм бол эрэл сурлаар ч яах юм
Хол ойр нь үгүй юм бол орон зайгаар ч яах юм
Хоосон чанар үгүй юм бол бодитой байгаад ч яах юм
Цай чанах нь үгүй юм бол эхнэр аваад ч яах юм
Цамцаа оёх нь үгүй юм бол нөхөрт гараад ч яах юм
Үйлс залгах үгүй юм бол үр хүүхдээр ч яах юм
Үнэн, худлыг ялгахгүй юм бол багш ламаар ч яах юм
Иш нь үгүй юм бол сүх байгаад ч яах юм
Ир нь үгүй юм бол илд байгаад ч яах юм
Нум нь үгүй юм бол сум байгаад ч яах юм
Нууц нь үгүй юм бол төр байгаад ч яах юм
Унших нь үгүй юм бол ном хураагаад ч яах юм
Ухаантай нь үгүй юм бол олон түмэн нь яах юм
Алс хэт нь үгүй юм бол их санаагаар ч яах юм
Ард түмэн нь үгүй юм бол их мэргэдээр ч яах юм

Энхрий амраг минь намайгаа хүлээж
Энэ орчлонд төрөлгүй удаан оршжээ
Эх захгүй орон зайд хөвсөөр явж
Эрэн эрсээр бие биенээ олжээ, бид!
Эртэдсэн ч үгүй, оройтсон ч үгүй цагаа олж
Энэ дэлхий дээр хувь заяаны тойрогт нийлжээ
Яльгүй зөрсөн бол азын од хэлтийж
Янаг сэтгэл минь хумхийн тоос болох байжээ
Тэнгэрийн охины эрдэнийн гоёл шиг

Хөх ододтой удаан ханьсаж, чамайг эрсэн!
Тэндхийн гэрэл шуурга, цагийн дараалал
Хөөрхөн чамайг минь надаас нууж зовоосон!
Салхи, далай хоёр надтай цуг чамайг эрж
Сая сая жил өнгөрчээ, энэ орчлонд иртэл!
Сайхь хорвоогоос чамайг олмогц баярлаж
Сансрын зайд биесийг бүрэлдүүлэхээр яарлаа!
Энэ хорвоогоос буцаж, орчлонд нийлэх хүртэл
Эгэл биеэ нэг болгон чамтай цуг ертөнц бүтээнэ
Эцэс төгсгөлгүй мөнхийн аянд мордохын өмнө
Энхрий минь чи надтай сүлэлдэн орчлон болно

МӨН ЧАНАР БУЙ АВААС

I

Надад мөн чанар буй аваас тэр нь хүн чанар л . . .
Намар би гунихгүй байж эс чадна, зүрх минь буй!
Нас талийж, өвгөрч буйгаа ч мэднэм, хүн чанар л . . .
Намайг зүүдний сүвэгч шиг зайгаар ч үе үе гэрэлтүүлж
Найран дээр нулимс мэлтэрнэ, надад юу буй, юу эс буй?
Уйлах минь мөн чанар бус, хүн чанар л . . .
Уурлах минь мөн чанар бус, хүн чанар л . . .
Уйдах минь мөн чанар бус, хүн чанар л . . .
Ухаарах минь мөн чанар бус, хүн чанар . . .
Устах минь мөн чанар бус, хүн чанар . . .
Баавгай намайг зүүдлэн нойрсдогт итгэдэг юм би,
Баруун гарт минь худал, зүүн талд минь үнэн буй . . .
Бага байгаад том болсон минь мөн чанар бус уу,
Барим тавим хувирсаар л буй нь хүн чанар бус уу,
Баян ч бус, хоосон ч бус мөн чанар минь хүн чанар!

Надад мөн чанар буй аваас тэр нь хүн чанар л . . .
Найзыгаа үхэхэд уйлахгүй, гунихгүй байж эс чадна
Нас барсан бүхнийг санахгүй байж эс чадна, мартажгүй
Нарлаг өдрийн гүнд салхи шуугиж буйг урьтаж мэдрэх нь
Надад мөн чанар бус, хүн чанар шүглэснийх! . . .
Би бол агаар юм, надаар амьсгалагтун, амьд буй үед минь
Би бол гал юм, надаар дулаацагтун, амьд буй үед минь
Би бол гол ус юм, намайг уугтун, гагцхүү амьд буй үед минь
Би бол намар юм, надаар сэрүүцэгтүн, гагцхүү амьд буй үед минь
Би хэзээ ч та нарт олдохгүй, би хэзээ ч олдохгүй, юу үүэн, тэр үнэн!
Надад мөн чанар буй аваас тэр нь хүн чанар л . . .
Намайг дурлалаа идэж, хайраа цамц болгосныг минь харагтун
Намайг үхэр шиг мөөрч, нохой шиг хуцаж явааг минь харагтун
Намайг бурхан шиг инээж, харгуйн тоос босгохыг минь харагтун
Надад мөн чанар буй аваас тэр нь хүн чанар л . . .

II

Надаас сайн сайхныг бүү эрэгтүн, би жоом алдаг
Намар мөөг түүж, хар шөл ууж, хар амиа боддог
Найтааж, ханиад хүрч, эм ууж, бусдыг бас хараадаг
Навс болтлоо согтож, агсам тавьж, нохой өшиглөхөөс буцахгүй
Надаас сайн сайхныг бүү эрэгтүн, би цэцэг тасалдаг
Мөн чанар минь хүн чанар болохоор би яах юм?
Мөрөөдөж, дэмий сэлгүүцэж, хайртай хүүхнээ хардаж,
Мөнгө үрж, Достоевскийд атаархаж, нэр алдарт шунаж,
Мөсгүй зан гаргаж, хүнээс зээлснээ өгөхөөс ч татгалзаж,
Мөн чанар минь хүн чанар болохоор би яах юм?
Надаас муу муухайг бүү эрэгтүн, өнчнийг би өрөвддөг
Нарны доор адилхан л хоног элээж яваа бусдыгаа хайрладаг
Нарсны хоригдлыг, ээжтэй нь цуг бодохоор тэсэхгүй уйлдаг

Намуухан шөнө хүүхдүүдэд үлгэр ярьж тайван нойрсуулдаг
Надаас муу муухайг бүү эрэгтүн, би ялаа ч хороохгүй
Өөдгүй алдааг надаас бүү хай, чоныг ч би хайрладаг
Өмсөж зүүж явснаа хэнд ч тайлаад л өгдөг, би хүн
Өвчтэй эмгэнийг шөнөжин сахиж, цурам хийлгүй хонодог
Өвлийн жаварт золбин нохойг харахаар зүрх шархирдаг
Өөдгүй алдааг надаас бүү хай, хулгайчийг ч би өрөвддөг
Надаас олигтой юм бүү эр, надаас онцгой юм ч бүү хай
Нартад би хүнд тусалж, заримдаа хүнээс тус хайж гэлдэрнэм
Намуухан уянга, зэрлэг хашгираан хоёулаа надад буй
Наадам цэнгэл, сэтгэлийн там хоёулаа миний орон гэр
Надаас олигтой юм бүү эр, надаас онцгой юм ч бүү хай
Энэ биед минь мөн чанар буй аваас, тэр нь хүн чанар л . . .
Эрх чөлөөтэй болмогцоо л би, эргээд түүндээ дургүй хүрдэг
Эгнэгт боол байюу гэтэл, эрх чөлөөг ямагт дээдэлдэг
Энэ хоёрын хооронд тэлэгдэж, учраа олохгүй явдаг
Энэ биед минь мөн чанар буй аваас, тэр нь хүн чанар л . . .

III

Буй бие минь, мөн чанартай ахул, тэр нь хүн чанар л . . .
Бусдаас хайр нэхдэг хэрнээ, өөрөө түүнийгээ өгч чадахгүй
Буян үйлдэж чилэх хэрнээ, буг болж нөхдөө загнуулдаг
Буруу харж суух хэрнээ, ард болж буйг ч бас мэддэг
Буй бие минь, мөн чанартай ахул, тэр нь хүн чанар л . . .
Эр бие минь, мөн чанартай ахул, тэр нь хүн чанар л . . .
Эм хүнд дургүй хэрнээ, тэдэнгүй байж бас л чадахгүй
Эд баялагт дургүй хэрнээ, элбэг амьдралд дасах янзтай!
Эрх тушаалд дургүй хэрнээ, эрээлхэж цээрлэхгүй загнах аястай
Эр бие минь, мөн чанартай ахул, тэр нь хүн чанар л . . .
Муу бие минь, мөн чанартай ахул, тэр нь хүн чанар л . . .

Мунхагт бас дургүй хэрнээ, ухаантайг нь хүлцэж чадахгүй . . .
Муруй хамартайд дургүй хэрнээ, шулууныг бас тэвчиж чадахгүй
Муусайн баячуулд өших хэрнээ, хоосон ядууд бас дургүй
Муу бие минь, мөн чанартай ахул, тэр нь хүн чанар л . . .
Мөн чанарыг нь мэдье гэвэл, хэн л чадах билээ?
Мөрөн гол руу тэмүүлэх хэрнээ, гурав хоноод л зугатаадаг
Мөст оргил руу авирах хэрнээ, говь цөл рүү тэнүүчилдэг
Мөнх амьдрал хүсэх хэрнээ, нэг агшнаас л дорхноо уйддаг
Мөн чанарыг нь мэдье гэвэл, хэн л чадах билээ?
Үнэн чанарыг минь танья гэвэл, хэн л чадах билээ
Үгүйсгэж чадсан бүхнээ, шүтээн гээд тахиж залбирна
Үргэлж дээдэлж явснаа ч, үнсэнд ортол муу хэлнэ
Үзээрийн муухай хүнийг ч, үнэхээрийн сайхан хэмээн зална
Үнэн чанарыг минь танья гэвэл, хэн л чадах билээ
Ийнхүү бид хоёр туйл руу цагийн зүү шиг хэлбэлзэж амьдарна
Ид шид үгүй ч, нарыг эвэртэй, сарыг шидтэй болгож төсөөлнө
Инээх уйлах хоёрын завсарт та нар шиг л савлаж явна
Их бага хоёрын дунд эзэн хаан шиг, боол шиг амьдарна
Ийнхүү би ч, та ч, хэн хэнийгээ хэлэлтгүй “хүн чанартай” буюу . . .

ЭЛЕГИЯ-8

Өөрийгөө би чиний зүрхэнд оршуулж
Өвлийн шөнө гэрээс чинь гарч явлаа
Хаврын орой хэлсэн бүлээн үгс минь
Хархан үсэнд чинь цэцгийн чимэг үлдээнэ
Уй гуниг минь сэтгэлийн чинь гүнд
Урт урт замуудыг гуу жалга шиг үлдээнэ
Хайр баяр минь, зүрхний чинь гүнд
Хаврын нялх ногоо, борооны дусал шиг үлдэнэ

Бор шувуу шиг зүрхээ цээжинд чинь үлдээлээ
Босож суух бүрдээ өөрийгөө чи минь зэмлэнэ
Таанын цэцэг шиг хайраа сэтгэлд чинь орхилоо
Тал нутагтаа очихдоо өөрийгөө чи минь зүхнэ
Намайг чи минь орхилоо ч, цээжинд чинь би буй
Намуун усанд саран булхах шиг оршиж буй. . .
Янаглаж, таалж, үнсэж, ноолж явсныг минь чи мартаггүй
Яаж бас халуурч, шүлэглэж явсныг минь ч мартаггүй
Сэтгэл зүрхэнд чинь өөрийгөө би оршуулж
Сэмхэн гарч явлаа, сэрүүн энэхэн үдэш!
Чи минь хэзээ орчлонгоос үүрд буцах бол?
Чин үнэнийг хэлэхэд, яг тэр агшинд би үхнэ!

БҮХ ЮМ ЦАГТАА ТӨГӨЛДӨР

Алив юм цаг цагтаа л
Алтан дэлхийд хүчин төгөлдөр!
Өнөөдрийн бороо өнөөдөр л орно
Өөр бороо маргааш асгарна . . .
Энэ охинд би өнөөдөр л дурлана
Илүү сайхан нь маргааш ирнэ
Эргэж олдохгүй энэ л орой
Ичимхий түүнийг хайрлан үнсэнэ
Хожимдсон цэцэг өвөл ургахгүй
Хоног өдрүүд эргэж ирэхгүй
Яг өнөөдөр тохиолдсон бүхэн
Яруу найргаар намайг тэтгэнэ
Сайхан залуусын сэтгэл хөндөж
Сарны дор гунхаж яваа
Танхил охин минь чи ч гэсэн
Таяг тулсан эмгэн болно

Гэлээ ч би яруу гоог нь одоо л мэдэрч
Гэгээн төрхөнд нь одоо л дурлана
Тэртээх өдрийн мананд төөрөлгүй
Тэнгэрлэг өнөөгийн гялбаанд зогсоно
Алив юм цаг цагтаа л
Алтан дэлхийд хүчин төгөлдөр!
Цагаан сахалтай буурал өвгөд ч
Цагтаа бас л шуугиулж явсан!
Өнөөдөр амьдрал нь домог болж
Өөр залуус дэвжээг нь эзлэв
Түрүү үе нь ээлжээ өнгөрөөж
Дараа үедээ халаагаа өгнө . . .
Хийдгээ хийсэн тэднийгээ зэмлэхгүй
Хэзээд бидний цаг ирнэ гэвч,
Өчигдрийн эмгэн байгаагүй бол
Өнөөдөр би залуу охинд нь дурлах уу!?

БИ - ТАЛЫН ХӨХ ЧОНО

Би-талын хөх чоно!
Сур шиг сунаж,
Сухай шиг улайж,
Эрчит дөрвөн хөлөөрөө
Ээрэм талыг гаталж
Агт сайн морьдын туурайг сульдааж
Анч сайхан эрсийн хорхойг хөдөлгөж
Арван халтар нохойг замд нь цувуулж
Агшин бүрдээ үхэлтэй тэрсэлсэн

Би-талын хөх чоно!

Хуйлрах их хөндийг төмөр хүлгээр туучин
Хурдан буутай эрс алах гэж занана
Арьсыг минь хуулахын төлөө л ухаант хүн
Араатан намайг зогсоо зайгүй мөрдөнө..

Байгаль намайгтөрүүлж, байдал төрхийг минь урлаж
Байгаа биеийнхээ чадлаар амь зуух болгосон!
Гэвч хүн намайг үзэн ядна, хаа явсан
Гэтэж алахыг завдана, үл өрөвдөнө!

Өдөр бүр үхэлтэй амь дүйж, өл залгана би
Өртөө газар давхиад ч заримдаа хоосон!...
Тэргэл сарны гэрэлд сүүдэртэйгээ цуг би шогшино
Тэнхэл минь барагдаж, сульдсан хөл минь гуйвна!

Тэнүүн тал зах хязгааргүй цэлийнэ
Тэнгэрийн доор би гав ганцаар шогшино
Тэмцэл гэдгийн жинхэнэ утга, ялахын жаргал, ялагдахын зовлонг
Тэнэмэл чоно би ясандаа тултал мэдрэнэ

Хорвоо дээр би чоно болж төрөөд
Хорсол заналыг хэн бүхэнд төрүүлж,
Өвлийн шөнө цасан дээр цонхигор сарыг ширтэн
Өлсөхийн зовлонд ульж байхад уулс дагжина

Эрийн чадлаар амьдардаг хээрийн хөх чоно
Эрх чөлөөг туйлгүй хүсэх яруу найрагчтай ижил!
Төрөлхийн зэрлэг араншингаараа би
Төмөр хавхтай хөлөө ч тас хазаж явсан !

Тамын зовлонг биеэр эдэлсэн миний
Тасарсан хөл минь тэр жалганд хоцорсон !
Цагаан цасан дундуур улаан цусаа цувуулсаар
Цаашлаад зугтсан гурван хелтэй намайг

Хүн - араатнууд тасралтгүй мөрдөж
Хүйтэн жавар дундуур машинтай элдсэн !
Эцсийн агшиндаа би эргэж дайрахыг завдсан ч
Энэ л удаа эрлэг намайг өршөөж
Эрэг рүү тэд тэрэгтэйгээр уналаа !...

Би-талын хөх чоно!
Биеэр минь салхи нэвт шуурч
Өл залгахын эрхэнд явсаар
Өрөөсөн хөпөө алдав ...

Элчилгүй талын араатан намайг
Зэрлэг гэж нэрлэсэн нь
Этгээд гажуу сонсогдоно
Энэрлийг мэдэхгүй хүмүүс
Надаас илүү зэрлэг!

Ад үзэгдэж
Амьд явахын зовлонг
Ясны найрагч л
Яг чоно шиг мэднэ

Буруу хэрнээ буруутанг
Бурхан тэнгэр минь өршөө!

Сайхан амьд явж чадахгүй бол

Сайхан үхэж чадах авьяас
Сарны доор яруу найрагч
Сац бас чононд л заяасан

Би-чоно!
Би хүн шиг сэтгэж
Биеэ хайрлаж, үзэн ядаж
Бас яруу найрагч шиг ганцаарднам

Намайг хэн ч үл өрөвдөнө
Нартаас үтэр тонилгохыг завдана
Бурхнаас оноосон хоног хугацаагаа эдлэх
Буруугүй хэрнээ буруутан чоно би

Хээр талдаа салхи үхэл хоёртой тэрсэлдэж
Хэрчлээт уулсыгдагжтал ульж явна!...

Амраг минь, гунигт дуу бvv аял!

Амраг минь, гунигт дуу бvv аял!
Ариг цагаан саран хиртэж
Алсад жингийн цуваа саатна.
Айлын минь бvсгvй зовж
Алтан цэцгийн дэлбээ хумина.
Амраг минь, гунигт дуу бvv аял!

Уйтгарт дуу бvv аяла, янаг минь!
Унаган багын дуртгал бvдгэрч
Уулын царманд гөрөөс улдана.
Урийн усанд газар хэлтийж
Уран цагаан хусхан унана.

Уйтгарт дуу бvv аял, янаг минь!

Хөгжилтэй дуу аял, хонгор минь!
Хөвчийн гvнд гургалдай жиргэж
Хөхөөн дуу, горхитой хоршино.
Хvний vр ээжийгээ санаж
Харийн газраас яаран эргэнэ.
Хөгжилтэй дуу аял, хонгор минь!

Яруухан дуу аял, гэргий минь
Явуулын хvн тvр саатаж
Янагаа vгvйлэн жаргана.
Янзагаа хөхvвлсэн шаргачин амарч
Яргуйн дэлбээг зөөлөн vнэрлэнэ.
Яруухан дуу аял, гэргий минь

Москва хот. 1980 он.

ЭХ ОРНОО БИД VР АЧДАА ХVЛЭЭЛГЭЖ ӨГНӨ

Хайрт аав Ж.Очирбатын гэгээн дурсгалд зориулав.

Өвөг дээдсээсээ бид эх орноо хвлээж авсан,
Vр ачдаа хвлээлгэж өгнө!
Туг,
Сvлд,
Тусгаар тогтнол,
Тулгын гурван чулуу
Тулсан голомтоо
Өвөг дээдсээсээ бид хвлээж авсан!
Vр ачдаа хвлээлгэж өгнө.

Алтай, Хангай, Говь, Талаа чулуу бvхэнтэй нь,
Өвс ногоо, шорооных нь ширхэг бvхэнтэй,
Алтан нар, мөнгөн сарыг тоолохын аргагvй од мичидтэй нь
Хөвсгөл, Увс, Буйрыг усных нь дусал, загас бvхэнтэй нь
Хөөцөлдөн наадах долгицыг нь хvртэл
Өвөг дээдсээсээ бид хvлээж авсан,
Vр ачдаа хvлээлгэж өгнө!

Гал,
Ус,
Газар шороогоо
Гардаж авсны учир, бид
Ганц бус тvм тvмэн амиараа дvйж хамгаалсан!
Галдан бошигт, ван Магсаржав
Илдээ далайж босоогоороо нөгчсөн эрс,
Идэрхэн насандаа Монголоо аварсан Сvх
Ахиж олдохгvй эх орныхоо эс ширхэг бvхэнд
Алтан амь, хvсэл хайраа шингээсэн
Эх орон, хойч вейнхээ төлөө
Энэ бие дээдсийн тангаргийг давтнам.
Тужийн нарснаас эхэлсэн хувьсгалын тvvx
Туган дээрх эртний бичээс, Сvхбаатарын гэрээстэй
Гучин ес, дөчин таван оны
Гуйвж дайваагvй ялалтын гэрчтэй
Эх орноо бид евөг дээдсээсээ хvлээж авсан,
Vр ачдаа хvлээлгэж өгнө,

Соёмбот тугаа гурван зууны тэртээгээс бидэндээ ирvвлсэн
Цогт хун тайжийг ч,
Сод ухаанаа хөх судартаа vлдээж, хойч вөдээ илгээсэн
Суу билэгт Инжинашийг ч

Өвөг дээдсээсээ бид хвлээж авсан, үр ачдаа хвлээлгэж өгнө!

Уулсыг ендэлзүүлж, ус голыг мэлмэлзүүлэх
Уяхан хоёр чавхдаст морин хуур, уртхан аялгуут дуугаа,
Уужим баянаараа хорвоо шигээр хорвоод тэнцсэн
Ухаант ардынхаа яруухан алдар МОНГОЛ нэрээ
Сансарт ниссэн гавъяа, атрыг хагалсан түүхтэйгээ,
Сайхан бүхнийг нэмж бүтээсэнтэйгээ
Ураг элгэнээ улам олон болгож,
Ус нутгаа улам сайхан болгож,
Тэнгэрээ цэлмэг, нараа тунгалаг хвлээлгэж өгнө!
Өвөг дээдсээсээ хвлээж авсан эх орон шүү!
Үр ач минь ээ!

1978 оны 8 сарын 25

Хөгшид

Хаврын наранд нуруугаа ээж,
Харваас жаргалыг ханатал эдэлж,
Хөх тэнгэрийн доор ярилцаж суугаа
Хөгшчүүл, үзэж өнгөрүүлсэн хорвоодоо жаргалтай!

Мөнгийг мэднэ, мөнх бус хорвоо үнэгвийг ч мэднэ
Мөс чанарыг худалдаж авч болохгвийг ч мэднэ
Алив юм бүхэн учирч, арилж байдгийг мэднэ
Ариун сэтгэл, тэнгэрт ганцхан нар шиг үлддэгийг мэднэ

Алдар нэрийг мэднэ, агшин зуурын холбоог мэднэ
Алга болсон хойно бүх юм өөрт хамаагвийг мэднэ
Арилж гандсаны төлөө харамсаж гунихгвийг ч мэднэ

Амьдын жаргалыг хорвоод юугаар ч солихгвйг мэднэ

Нэр төрийг мэднэ, нинжин сэтгэлийг мэднэ
Нэгийнхээ телее үхэж болох агшныг мэднэ
Хэрэгтэй цагт худал хэлэхийг ч мэднэ
Хэрэггүй цагт дуугүй тэвчихийг ч мэднэ

Аяа, хөгшид амьтны хорвоог үзэж, бүхнийг туулсандаа
Амьд хойчийнхоо төлөө, эгэл биеэ золихыг юуханд ч эс санана.
Гэгээн цэнхэр өдөр тэд, тэнгэрийн доор
Гэрэлт нарны бүлээн илчийг биедээ шингээнэ.

Алив юманд тэгээд халуун илчит сэтгэлээр хандаж
Алга болохын цагтаа наран дулаанаа бидэнд үлдээнэ.

Аяа, хөгшид хүүхэд мэт ариухан, гэнэн тунгалаг бололтой ч
Амьдралыг нүцгэнээр нь харж, хатуу ширүүнээр шүүнэ.

Аж төрөхийн үнэнийг цаг цагт нь тооцно
Амьдын жаргалыг бусдад үйлдсэн сайн үйлээр цэгнэнэ.
Өдөр хоногийн эрхин хэлхээг дэмий нэг тоололгуй
Өндөр насны тэнгэрээс дуугүй хайраа зен совинд шингээнэ!

Монгол нутгийн гол мөрнөөр ундаалсан би

Монгол нутгийн гол мөрнөөр ундаалсан би.
Морьтон ардын дуу хуураар хөглөгдсөн би.

Тоост зам, аяны харгуйд хөл дээрээ тэнцсэн би.
Тоймгүй олон үлгэр, баатруудын гавьяаг сонссон би.

Хоёр дахин төрвөл энэ л нутагтаа эргэнэ
Хоёр дахин үхвэл энэ л нутагтаа дуусна.

Хорвоод миний хаяг-Миний монгол
Холоос давхисаар айсуу хвлэг морь шиг-Эх орон

Зам, толгод, шувууг чинь би
Заяасан амьдарлаа дуустал хайрлана.

Завсаргуй хөвч ой, гол мөрнийг чинь
Залуу насны гэрэлт амраг шигээ энхрийлнэ.

Энэ биенээс минь дуссан хөлс бүхэн
Эх орон чиний хөрснөөс тариа болон ургаасай

Эгэл хэдэн шүлгэнээс минь сонсдох аялгуу бүхэн
Элэгдэшгүй хайрын минь баглаа цэцэг болоосой

Үүл нэвтэлсэн Алтайн оргил дууг минь өргөнө,
Үүр гийсэн дорнын тал хайрыг минь хвлээнэ.

Үзэж харсан бүхэн минь -үнэн гайхамшиг,
Үхэшгүй мөнхийн алдар үгвирэшгүй хотлын нутаг

Яруу дуут галуудын ганганаанд хаврыг чинь би хайрлана.
Яргуй дэлгэрэх хаврын сард уулсыг чинь би шүтнэ

Жигдхэн хүнгэнэх хуурын эгшигэнд бууриа тэлж
Жилийн жилд өндөрсөх толгодыг чинь би ширтэнэ.

Өглөөний наранд туяарсан эх орон таныгаа ширтэхэд

Өргөн хорвоог саравчлан харж зогсох морьтой хvн шиг vзэгдэнэ.

Наранбулаг 1980 он

Бороотой vдшийн дуу

Навчисыг хөглөн бороо орох нь
Насандаа мартагвй хайрын шивнээ.
Намайгаа хөтлөн чи минь алхах нь
Намуухан vдшийн зөөлөн уянга.

Цэцгийн vнэр зvрхэнд шингэж
Цээжний хайр минь харцаар дамжина.
Алаг нvдэн ичингvйрэн мэлмэрч
Амьсгал даран санаа алдана

Vлгэрийн шивнээ бороо шаагиж
Өвсний сэрчигнээ зvрхэнд шингэнэ.
Ve вехэн намдаж, хааяахан ширvvсч
Өнөө vдшийн сэтгэл хямарна.

Зургаан сарын цэцгийг таалсан
Зуны шөнийн одод нуугдана.
Зуун жил чамаасаа хагацалгвй
Зөөлөн бороонд зогсмоор байна.

Баруун-Урт хот. 1980 он.

Биднээс өмнө амьдраад явагсадад

Бидэнд уул, ус, толгодоо vлдээгээд
Билгvүн орчлонгоос хvмvvc явцгааж байна.

Намрын өдрүүд, хаврын салхи, гереес, улиасы нь
Насан турш би, тэднийхээ дурсгалд харж, хайрлаж явмуу

Ихээ хол явчихсан тэднийгээ унах навчис тоолон
Итгэж үлдээсэн нарлаг хорвоо дээр нь бид дурснам.
Орчлон дэлхийгээ үр ачдаа үлдээсэн хүмүүс
Оддын дундуур тоосрон, буцаад явчихдаг юм шүү!

Ирсэн бүхнийхээ тоогоор, хүүмүүсийн буцсан хорвоод
Инээд, нулимсны нь зайд би амьдарч явнам!
Мөнгөн сарны туяаг Нацагдорж надад үлдээсэн,
Мерен голын шуугианыг Равжаа надад хайрласан.

Өвөг дээдсийн үлдээсэн газрын
Өвсөн дундуур би туучиж явна.
Эдлэн газрыг өвлөн үлдэгч адил
Энэ дэлхий дээр амьдарч явна.

Хожим буцахдаа хүүдээ орхих
Хорвоогийн тансгийг бүтээж явна.
Гомерийн үлдээсэн далайн эрэгт амарч
Гоё сайхан давалгаа хүрхрэхийг чагнаж
Занабазарын үлдээсэн цэнхэр униарт хендийн
Замаар морьтой хүн шогшин гарч ирэхийг ажиглаж,
Эйнштейний үлдээсэн барс-цагаан үүлсийн сүүдэрт
Энэтхэгийн буурал мэргэн
Таагвүрийн биширсэн Хималайг хайрланам.

Буянт Сүхбаатар дэлхий дээр ирээд,
Монгол улсаа шинээр сүндэрлүүлээд явсан,
Буцахдаа хүүмүүс, үр ачдаа

Ихийг бүтээж өгөөд, өөрсдөө юу ч авалгүй явцгаана...

Бурханлиг гэгээн хүмүүсийн

Дээд төрх, гоо сайхныг илэрхийлж

Буман үеийнхэндээ хүрлээр цутгасан суу билгээ

Занабазар орхисон!

Нарлаг едрүүд, бүрхэг едрүүд, бухалдсан өвс, цагаан гэр,

Намхан модон байшин, сүрлэг пирамид, Таж Махал бунхан,

Нил мерний хөндий, оргилын мөнх цас, шөнийн цэнхэр одод,

Нирвааны ойлголт, Рудакийн шүлгүүд, Перс хивсээ орхиод

Нарт орчлонгоос хүмүүс явцгааж байна.

Бидэнд итгэж үлдээсэн дөрвөн их далай, таван их тив,

Биеэрээ болон, билгээрээ бүтээсэн хорин зууны соёл,

Бий болохын ид хав, буцахын мэргэн ухааныг

Газар дээр хоцорсон үр сад чинь

Гайхан биширмүү!

Ой мод, нуга, хөндий, мөредел, хайры нь

Оюун ухаан, нэр төртэй нь бид авч үлдлээ!

Сая жилийн турш хүний туурвисан бүхнийг

Сар, нар, огторгуйтай нь авч үлдлээ!

Газар дэлхийн хамаг ачааг нуруундаа үүрлээ, бид

Гариг ертенцийн уудамд дэлхийгээ авч явъя даа!

Бидэнд итгэж үлдээсэн газар дэлхий дээр минь

Бидний өвөг дээдсийн түмэн үеийн оюун ухаан хурж,

Бидэндээ тэд минь нэгдэн оршиж,

Биднээрээ дамжуулан орчлонг захирмуу!

Бид уул, ус, толгодыг чинь хүлээж авлаа

Билгүүн орчлонгоос явж буй хүмүүс ээ!

Бид бvхнийг хвлээж авлаа!...

1985-4-20

Миний төрсний учир

Гагцхvv сайн вйлсээр дvvрэн амьдрах гэж
Газар дээр би зочин бус эзэн нь бoпж ирсэн юм.
Гуниг дvvрэн нvдтай охины зvрхэнд баярын хундага цалгиах гэж,
Гудайж vзээгvй шvлэгчийн тэргvвнийг тэр охины гараар илбvvлэх гэж

Холын холд одоод, ээжийгээ хвлээлгэх гэж
Хонгор ээждээ алсаас эргэж, vртэй хvний жаргапыг эдлvvлэх гэж
Хорвоод би учрал гунигтай сvлжилдэн яваа юм.
Хоногийн олонд эх орноо сvлдлэн, энэрэл хайрын мананд төөрч яваа юм.

Хуримын шөнө сарны гэрэлд сайхан охидтой бvжиглэх гэж
Хурдан хvлгийн жигдхэн төвөргөөнд аз жаргалаа зvvдлэх гэж
Архи дvvрэн хундага шиг гомдолтой зvрхийг амраах гэж
Аяа, тэр гунигийг нь уугаад, өөрийн баясгаланг өрөөлийн зvрхэнд ювлэх гэж
Амтат энэ совин билгийн орчлонд төрсөн юм.

Газар дээр ганцаараа ирж буй бяцхан хvvг
Гар сунган хvмvvстэй цуг угтах гэж,
Гал тойрон сууж, шинэ хvн төрсний баярын ширээг шvлгээрээ засах гэж
Шидэт орчлонгийн уулс, цас, зvvний сvвэгч шиг нарийсах тэнгэртэй цуг
найрлах гэж
Хаалганы нь дэргэд голт борын цэцэг ирээдvйг билэгдэн тавьж
Хаа холд хvрэх замыг нь эх орныхоо нараар засах гэж
Орчлонд би ирсэн юм.

Зам бvхнээр явах гэж,
Ус бvхнээс амсах гэж,
Од бvхэнтэй ярилцах гэж,
Цэцэг бvхэнтэй шивнэлдэх гэж,
Газар дээр би төрсөн юм.

Хvvхэн бvхнийг хайрлаж, нэгэнд нь дурлаж,
Хvн бvхнийг хvндэлж, нэгтэй нь нөхөрлөж
Хвлэг бvхнийг унаж, нэгийг нь шилэх гэж
Хvслийн цэнхэр орчлонд ирсэн юм.

Аяа, олон жилийн дараа миний араас орчлон дээр ирсэн хvv минь!
Уухыг хvсвэл чамд би тагш дvvрэн шvvдэр өгнө.
Идэхийг хvсвэл чамд би атга дvvрэн мойл өгнө.
Даарвал чинь зvрхнийхээ галыг би чамд өгнө.
Халууцвал чинь сэттэлийнхээ хурыг асгаруулна.
Орох оронгvй болбол уулс-гэр чинь болно.
Уй гунигийг чинь борооны дараах солонго арчина.
Дайсан чамруу халдвал ой мод-шивээ болно, эх орон нум болно, ард тvмэн
сум болно.
Даяар Монголд нялх vр чиний төлөө дутуу юм vгvй
Өнөөдөр би чамд өөрийгөө зориулна.
Өргөн олондоо чи, маргааш амьдралаа зориулаарай

Морьтой хүн шиг цагаан сар
Монгол нутгийн тэнгэрт довтолгоно
Охид араас нь довтолгох шиг
Одод аальгvйтэн ирмэлдэнэ
Тэнгэрийн заадал тоос шиг манараад
Тэртээ гvнд нь чи минь тодорно

Тэмүүлсээр яваад чамд минь хүрлээ гэж
Тэргэл сартай чамайгаа би хардана

ЭХ ОРОН

Тэнгэрлэг ЭХ ОРОН минь таньдаа мөргөмүү
Тэнд, энд хэвтэх чулуунд чинь үнэн оршдогт итэгмүү
Амь яваа минь таны таалал гэмүү
Агуаа их тандаан би өдөр бүр мөрөгмүү

Амьсгалах тоолондоо би тандаа хүрч очмуу
Аньсан нүдэндээ ч би таныгаа хармуу
Сайн үйлээ би таныхаа төлөө хиймүү
Саар мууг үйлдвэл таныхаа өмнө ичмүү

Өвлийн өдөр цасан дээр хэвтэхдээ
Өнгөт хилмаа гялалзан гялтагнахыг ажмуу
Орчинд минь хичнээн амьтан буй гэвээс
Тэд бүгд таных буюу
Одоо би таны нүдээр л бусдыг хармуу

ЭХ ОРОН минь!
Таны хүч л надад шингэснээс би хүчтэй явмуу
Энрэл хайр тань надад ирснээс би бусдыг хайрлаж сурмуу

Аяа ЭХ ОРОН минээ!
Догшин ширүүн галыг ч би таныг л гэж бодном
Дотоод зөөлөн амьсгалд тань шүтэж амьдарнам

Аяа ЭХ ОРОН минээ!
Ариун тунгалаг агаарыг ч таных л гэж бодном

Амьсгалах тоолонд та надад нэвтрэн орж ирнэм

Аяа ЭХ ОРОН минээ!

Та юм бүхэнд хувилан бидэндээ ирмүү
Амьд яваа минь таны гүн их таалал буюу
Хад чулуунаас ч би таныгаа олж үзмүү
Хатан дэлхийн өвсөн ногооноос та босож ирмүү
Хамаг амьтаны тусын тулд юм бүхэнд оршиж
Хар муу үйлийн замаас биднийг холдуулмуу

Энэ ертөнцийн өнгө аялгуу бүхэн таныхыг гэмүү
Энх тунх явааг минь та ивээхдээ
Эрх биш түмэн амьтанд таны хайрыг хүртээх увидас хайрла
Энэхүү ертөнцийн туйл үнэн буй бөгөөс түүний мөн чанар
Эгнэгт эс мөхөгч бас бий эс бологч
Тал тал тийшээ хязгааргүй үргэлжлэгч
Төв цэг нь хаа сайгүй оршигч
Төрсөн бүхний учир шалтгаан
Төгldrөөрөө өөр тэнцэх юм огт үгүй ээ
ЭХ ОРОН минь тандаа би мөрөгмүү
Энэ биеийн буруу зөвийг гагцхүү та тунгаамуу

Ариутгагч бас аврагч цэг нь
Алтан мутраараа адислаж хүссэн бүхнээр минь болгоож хайрла
Сайн үйл мөнхийн дагуул минь болог
Сац бас муу явдал барааг минь хараад зугтаг
Бялдууч явдал дууг минь сонсоод устаг
Бас аймхай амьтас дуугарч чадахгүй дөлөг
Өвчин бүхэн намайг тойрог
Өвдсөн зовсныг тэрчилэн би ачлаг
Амсгалах тоолонд надад та нэвтрэн орж ирнэм

Аньсан нүдэндээ ч би таныгаа хармуу
Ухаан бодол минь таныгаа баясгахаар уудам болог
Уг чанар минь хүн чанар л болог
ЭХ ОРНЫ минь мөн, чанар гоо сайхныг бусдад түгээж
Энэ ерөнцийн олныг жаргаахад минь надад тусла
Энэ бие ухаан бодол, сэтгэл зүрх, үйл ажил минь таных гэвэл
Эх орон минь минь та өөрөө минийх би таны гэгээн гэрэлд аж төрмүү.

Аврал эрж ханцуйндаа залбирсан,шүтээндээ би хайртай
Ангаахай багаасаа тоглож өссөн нутагтаа би хайртай
Алтан амийг минь өмөөрч өсгөсөн эжий аавдаа хайртай
Амьдралын алдаа оноонд хамт байсан эгчдээ би дэндүү хайртай
Хавар нь ирж намар нь буцах шувуудад би хайртай
Хагацан одовч биесээ үгүйлэх эгч дүүсдээ би хайртай
Харийн нутагтаа зовж,жаргах хувь заяандаа би хайртай
Хат сууж амьдралыг дэнслэх өөртөөн би дэндүү хайртай